

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ І ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
Аграрний коледж управління і права
Полтавської державної аграрної академії

ВЕЛИКИЙ ТЕНІС

Полтава - 2013

Укладач: Сердюк Денис Олександрович - викладач фізичного виховання
Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної
аграрної академії

Розглянуто та схвалено

на засіданні циклової комісії

Протокол № ____ від «____» _____ 20__ року

Голова циклової комісії _____

Зміст

- 1 Історія
- 2 Види гри
- 3 Тенісна термінологія
- 4 Федерації та об'єднання гравців
- 5 Турніри
6. Література

Великий теніс

Теніс (англ. lawn-tennis), або великий теніс — вид спорту, в якому грає два гравця один проти одного, або дві команди по два чоловіка в кожній, команда проти команди, на майданчику - (корті), поділеному посередині поперечною сіткою.

Мета гри — ракеткою перекинути м'яч через сітку на бік партнера, так щоб м'яч упав у межах майданчику суперника і той не зміг його відбити назад.

Під час гри гравці використовують додатковий інструмент для гри — ракетку. Ракетка — приналежність тенісиста, призначена для відбивання, зміни напрямку, потужності польоту гумового тенісного м'яча, з метою завдання поразки супернику. Матч виграє той хто отримує найбільшу кількість перемог по сетах, у відповідності до правил ігор, які застосовуються згідно статі, віку і т.і.

Історія

Якщо не приймати до уваги ігри стародавніх греків і римлян, в яких м'яч відбивали рукою або дерев'яною палицею, то перші згадки про гру, схожу на теніс, можна знайти в XII — XIII століттях в Італії. Гра називалася «джидоко», а м'яч в ній відбивався надітими на руку рукавицею, дерев'яним щитком або шкіряним ременем.

Офіційно вважається, що теніс з'явився в XIV столітті на території сучасної Франції. Французька знать захоплювалася так званою «грою долонею» («же де

пом»), яка зробила великий вплив на розвиток сучасного тенісу. Першими гравцями-аматорами стали священнослужителі, і не тільки молоді семінаристи, але й священники більше високих звань: архієпископи і кардинали. Гра проводилася в стінах монастирів, в основному на кам'яній підлозі. З часом для зручності гри, на руку, що б'є по м'ячу, стали надягати рукавичку, а потім, почали використовувати дерев'яні предмети, щоб відбивати м'яч, з часом вони трансформувалися у так звані ракетки. Ці дерев'яні предмети небагато були схожі на сучасну ракетку. Пройшло ще більше чотирьох століть, коли на ракетці стали застосовувати струни. Гра стала набирати ще більшу популярність і слідом за священнослужителями в цю гру стали грати заможні французи. Грою в м'яч була захоплена величезна кількість людей. А в 1480, король Франції Луї XI видав указ, за яким необхідно було строго дотримуватися процесу виготовлення тенісних м'ячів. Умови наказу були наступні: м'яч повинен бути набитий гарною шкірою й вовною та не містити пісок, крейди, вапна, обпилювання, мохи, золу або землю. Слідом за чоловіками в XV — XVI століттях грою в м'яч захопилися і жінки. В історії розвитку тенісу відомий той факт[Джерело?], що в 1427 в Парижі молода жінка по імені Марго грала настільки блискуче, що з її швидкістю подачі м'яча могли зрівнятися лише кращі із чоловіків-гравців.

Гра розвивалася настільки стрімко, що вже до кінця шістнадцятого століття в Парижі було обладнано більше 250 спеціальних кортів, а кількість гравців становило більше семи тисяч. Залежно від уміння вести гру, поступово відбувся розподіл граючих на три категорії: новачок, партнер і майстер. Найбільшими привілеями користувалися майстри. Їм давалося право на будівництво і володіння кортами для гри. Один з майстрів розробив у 1542 перші правила гри в теніс, але опубліковані вони були лише через 50 років. Гра отримала визнання і у англійців, які дали їй назву «справжній теніс» (англ. real tennis).

Офіційно прийнято вважати, що слово «теніс» виникло від старофранцузького слова «Tenèts!», яке промовляв гравець під час подачі м'яча. Згодом це слово запозичили англійці і пристосували його під свою мову, — так виникло слово «Tennis», яке і набуло розповсюдження.

Правила змінювалися протягом усього розвитку гри. Так, на початку розвитку гри, багато років введення м'яча в гру, тобто подача, не відносилася до гри, і виграти очко з подачі було неможливо.

Подача м'яча в гру здійснювалася слугами, - фр. *servani*, отже, введення м'яча в гру називалося обслуговуванням — *serviz*. Минали роки, століття і мінялися правила гри в м'яч. У наш час подача дуже важливий технічний елемент тенісу, і є засобом виграшу очка та тиском на суперника. Не дивлячись на зміни в тенісі, на всіх міжнародних іграх подача називається *service*.

В XVII — XIX століттях, у часи Французької революції та Наполеонівських війн людям було не до занять тенісом, як у Франції, так і в інших європейських країнах. В Англії, теніс занепав після того, як він втратив заступництва короля. Але остаточно теніс не був забутий, а лише на деякий час. І вже в 1859 починається новий етап у розвитку тенісу, коли вперше був проведений матч англійських університетських команд у Хейманкерті. Почалося відродження тенісу: стали створювати нові тенісні клуби. А в спортивних клубах для гри в крикет, крокет і гольф стали відкриватися тенісні секції. Вийти на світову арену тенісу заважало те, що в кожній країні правила гри були свої, що унеможлилювало проведенням міжнародних матчів. У середині дев'ятнадцятого століття відбулися величезні зміни в проведенні ігор, тому що в теніс почали грати на відкритих кортах, хоча до цього гра проходила виключно у приміщеннях.

Причиною того, що гра так довго проводилася в закритих приміщеннях, полягала в покритті площадок і матеріалі м'яча. Так, як м'ячі були матер'яними, туго стягнутими струнами, а зверху покриті фланеллю, то вони могли відскакувати тільки від твердої кам'яної підлоги, а ґрати на землі або траві було неможливо. І тільки з появу гумових м'ячів відбулися корінні зміни в тенісі. В Англії в 1874 завдяки майорові В. Вінгфілду виник так званий лаун-теніс (теніс на траві). У такий спосіб він узаконив теніс і його правила. Після того, як були запатентовані сітка, стовпчики, м'ячі, правила гри — теніс став видом спорту. Лаун-теніс, а сьогодні просто теніс, швидко розповсюдився по всій Європі та іншим континентам. У нього грають мільйони людей самого різного віку.

Перший офіційний задокументований тенісний турнір проходив у серпні 1876 на корті розташованому у володіннях графа Вільяма Апплетона у Масачусетсі і виграним Джеймсом Дуайтом. Наступним офіційним турніром став у 1877 турнір у Вімблдоні, турнір який у подальшому став дуже популярним спочатку у Великій Британії, а потім і у світі. Цей турнір проводиться до нині і він є найстарішим у світі. Фінал цього турніру проходив у присутності 200 глядачів. В ньому прийняло участь 24 гравця. Правила за якими грали на цьому турнірі в подальшому стали офіційними на багатьох турнірах Європи. Переможцем цього турніру став Спенсер Гор.

Наступним офіційним турніром на корті під відкритим небом почали проводити в Дінард, Франція у 1878. У тому ж році був проведений турнір у Монреалі в Cricket Club, також у цей рік пройшов аматорський чемпіонат Шотландії. В 1879 дебютував Чемпіонат Ірландії у Fitzwilliam Club у Дубліні. В 1880 пройшов турнір на території Австралії у Мельбурні. Чемпіонат США уперше проходив у Ньюпорті в 1881, на ньому приймали участь виключно громадяни США.

На Україну теніс завезли англійські купці, які 1890 створили тенісні клуби в Одесі і Таганрозі; згодом теніс поширився і по інших містах України, а 1913 відбулися тенісні змагання в Києві. У 1920-их рр. відбулися спершу показові тенісні матчі в Одесі, з 1930 розпочалися змагання за першість України; їх продовжують і після 1945 в категоріях командної першості, особистої —

чоловіків, жінок, змішаних пар; влаштовуються також зимові змагання, змагання молоді тощо.

У Галичині перші тенісні (ситківкові) клуби постали у 1890-их рр. під впливом зв'язків з Віднем. Теніс пропагував у «Соколі» і студентських спортивних клубах І. Боберський (видав підручник «Ситківка», 1911); перші змагання провело спортивне товариство «Україна» (Львів, 1911; П. Франко, О. Кульчицький). 1924 постав Львівський ситківковий Клуб (ЛКС, діяв до 1939), що мав власні тенісні корти й проводив змагання за першість Західної України.

У США і Канаді теніс пропагує Карпатський Лещетарський Клуб (з 1955 відбуваються щорічні змагання за першість Союзу Україно-Американського Спортивного товариства) і Українські спортивні центральні Америки і Канади в групах молоді й сеньйорів.

В 1933 австралієць Джек Крофорд (англ. Jack Crawford) виграв міжнародні аматорські ігри Австралії, Франції (Роланд Гаррос), Великої Британії (Вімблдон) і досяг фіналу Міжнародного аматорського чемпіонату США у Форест Хілл, журналісти Джон Кієран і Аллісон Дензіг уперше застосували вираз «Великий шолом» (англ. Grand Slam) (по аналогії із бриджем і гольфом) згадуючи можливу перемогу австралійця у чотирьох турнірах у тому ж році. Перелічені чемпіонати почали набирати значимість у тенісному світі, у зв'язку із тим що збірні цих чотирьох країн єдині хто здобував перемоги у Кубку Девісу, який на той час мав набагато більшу значимість у аматорському тенісі, а ніж усі інші турніри.

Види гри

В теніс грають одиночні та парні ігри. Парна гра проводиться на розширеному майданчику. Парна гра, в якій в одній парі грають чоловік та жінка, називається мікстом.

Тенісна термінологія

Бекхенд або удар закритою ракеткою — удар з незручного боку, зліва для правші, справа для шульги.

Брейк — виграш подачі супротивника.

Брейкпойнт — розіграш, у якому один із супротивників може здобути брейк.

Геймпойнт — розіграш, у якому один із супротивників може виграти гейм на своїй подачі.

Волей або удар зльоту — удар по м'ячу перш, ніж той встиг опуститися на корт.

Дропшот або укорочений удар — несподіване підрізання м'яча таким чином, щоб він ледь-ледь перелетів через сітку й опустився на корт майже без відскоку.

Ейс — подача навиліт, при якій супротивник не зміг дотягнутися ракеткою до м'яча.

Епроуч — повільний удар із сильною підрізкою з метою виходу до сітки.

Крос — діагональний удар.

Лоб або свічка — високий удар з метою перекинути супротивника, який вийшов до сітки.

Матчпойнт — розіграш, у якому один із супротивників може виграти гейм, сет і матч.

Напівволей або удар із напівзльоту — удар по м'ячу, який щойно відбився від землі й підіймається вгору.

Реверс — удар оберненою (закритою) стороною ракетки високо над головою.

Сетпойнт — розіграш, в якому один із супротивників може виграти сет.

Смеш — сильний удар піднятою над головою ракеткою.

Слайс або підрізка — удар, при якому м'ячу надається обертання в напрямку протилежному до напрямку руху. Завдяки ефекту Магнуса м'яч стелиться над кортом, продовжуючи свою траєкторію. Застосовується для гри із задньої лінії.

Топ-спін — удар, при якому м'ячу надається сильне обертання в напрямку руху. Характеризується високим відскоком і траєкторією, яка закручується донизу завдяки ефекту Магнуса. Застосовується при грі із задньої лінії.

Тайбрейк — спеціальний гейм для швидкого визначення переможця рівного сету.

Форхенд або удар відкритою ракеткою — удар зі зручного боку, справа для правші, зліва для шульги.

Федерації та об'єднання гравців

Головним органом управління тенісними справами є Міжнародна федерація тенісу (англ. ITF), яка складається із 202 національних тенісних федерацій.

Професійні тенісистки об'єднані в Асоціацію тенісних професіоналів (англ. ATP, чоловіки) й Жіночу тенісну асоціацію (англ. WTA).

Турніри

Найпрестижнішими в тенісі є чотири турніри великого шолому

- Відкритий чемпіонат Австралії
- Відкритий чемпіонат Франції
- Вімблдонський турнір
- Відкритий чемпіонат США

Найпрестижнішими командними змаганнями є

- Кубок Девіса — змагання збірних країн серед чоловіків.
- Кубок Федерації — змагання збірних країн серед жінок.
- Кубок Хопмана — змагання змішаних чоловічо-жіночих збірних.

Менш престижний Олімпійський тенісний турнір, який відбувається щочотири роки під час літніх Олімпіад.

Окрім того професійні тенісні організації організують серії турнірів різної сили, так звані тури, охоплюючи ними всіх гравців організацій, тенісну молодь і ветеранів.

Тенісні турніри здебільшого проводяться за олімпійською системою. Пари визначаються жеберкування з попереднім розсіюванням. Зрідка проводяться колові турніри, або турніри, в яких спочатку граються матчі в групах з подальшим переходом на олімпійську систему.

Література

1. Енциклопедія українознавства: В 10 томах / Головний редактор Володимир Кубійович. — Париж, Нью-Йорк: Молоде Життя, 1954—1989.

